

УДК 811.161.2'27:[80:37.091.12.011.3-051]

УКРАЇНЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ФОРМУВАННІ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФІЛОЛОГА – ВИКЛАДАЧА УКРАЇНЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ірина Кметь, Христина Щепанська, Леся Дуда

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел. : 032 239 43 55*

*ел. nouma: Irynkmet@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4079-1156>
ел. nouma: khrystynashchepanska@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6393-5987>
ел. nouma: dudalesia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3552-1327>*

Розглянуто методичні, практичні аспекти професійної підготовки українських філологів Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема в контексті реалізації навчальної дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням”. Виокремлено та проаналізовано основні тематичні групи питань курсу, важливих для набуття мовнокомунікативної компетенції фахівця, зокрема звернуто увагу на аспект сприйняття мови як знакової системи та суспільного явища; аспект нормативності літературної мови та практичного застосування мовних знань; аспект реалізації професійних цілей філолога, зокрема й викладача української мови як іноземної, в усній та писемній сферах мовлення.

Ключові слова: українська мова за професійним спрямуванням, мовнокомунікативна компетенція, мовна особистість, мовна свідомість, літературна мова, мовна норма, стилі мовлення, культура мовлення.

Постановка проблеми. У реалізації всіх складових професіограми філолога важливе значення має не лише середовище, в якому фахівець набуває професійного досвіду, а й комплекс засвоєних знань у процесі вивчення дисциплін, запропонованих у навчальних програмах ЗВО. “Українська мова за професійним спрямуванням” як нормативний курс зі загальноуніверситетського комплексу гуманітарних дисциплін призначений для студентів філологічного факультету першого року навчання Львівського національного університету імені Івана Франка. Він сприяє виробленню правильної мотивації до вивчення мовознавчих дисциплін, що входять до переліку обраного напрямку навчання, з практичним усвідомленням застосування мовних знань; впливає на формування комунікативної поведінки фахівця в усіх сферах майбутньої реалізації філолога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування комунікативної компетенції та мовної особистості в лінгводидактичному аспекті присвячені розвідки О. Гриджук, І. Дроздової, Л. Кравець, Л. Мацько, М. Пентилюк. Згадані дослідники в основному акцентують увагу на проблемі становлення мовної особистості фахівця, що передбачає володіння системою лінгвістичних знань, репродукування мовленнєвої діяльності, активну роботу зі словом. Фахівець як мовна особистість повинен сприяти розвитку мови, розширенню її функцій, творенню “україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя” [8], виявляти високий рівень мовної свідомості. Формування мовної свідомості – процес, який може тривати все життя, адже на ставлення людини до мови впливають безліч факторів [12 : 378]. Курс “Українська мова за професійним

спрямуванням” покликаний розвинути у філологів мовне чуття, мовну стійкість і забезпечити цим високий рівень мовної свідомості.

Виокремлення раніше не з’ясованих частин загальної проблеми.

Незважаючи на широке висвітлення упродовж останніх десятиліть на сторінках фахових видань, підручників і посібників мовознавчої, лінгводидактичної проблематики, актуальної для згаданого курсу, назва якого у різні періоди часу змінювалася, зважаючи на акценти у висвітленнях предмета-об’єкта вивчення чи державні корективи (“Українська ділова мова”, “Ділове мовлення”, “Культура фахової мови”, “Мова професійного спрямування” та ін.), питання набуття мовнокомунікативної компетенції філолога у всіх важливих сферах його професійної реалізації з урахуванням інноваційних змін, форм дистанційної праці, наприклад, як викладача, й досі залишається актуальним та маловивченим.

Формулювання цілей статті. Мета публікації – увиразнити практичне значення дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням” у системі підготовки фахівця, проаналізувати необхідність засвоєних знань для становлення не лише філолога, а й мовної особистості, яка власною комунікативною поведінкою здатна адекватно формувати середовище мовців чи впливати на нього.

У публікації виокремлено та проаналізовано основні тематичні групи питань курсу, важливих для набуття мовнокомунікативної компетенції фахівця, зокрема звернуто увагу на аспект сприйняття мови як знакової системи та суспільного явища; аспект нормативності літературної мови та практичного застосування мовних знань; аспект реалізації професійних цілей філолога, зокрема й викладача української мови як іноземної (УМІ), в усній та писемній сферах мовлення.

Виклад основного матеріалу. Курс “Українська мова за професійним спрямуванням” спрямований передусім на розвиток і вдосконалення комунікативної компетенції філолога – досягнення достатньо високого рівня володіння українською мовою з належним знанням норм сучасної української літературної мови та з урахуванням особливостей найбільш доречного мовленнєвого стилю у відповідній комунікативній ситуації усного чи писемного мовлення. Акцент на мотиваційно-практичній (мовленнєвій) складовій курсу – визначальна особливість дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням”. **Теоретичне й практичне осмислення усної та писемної форм реалізації мовних знань у професійній сфері (передусім стосується наукового й офіційно-ділового стилю) впливатиме на комунікативну поведінку фахівця, а саме:**

- розмовляти так, щоб інші слухали й правильно розуміли співрозмовника;
- систематично працювати над удосконаленням грамотности;
- цілево збагачувати власний словниковий запас унаслідок умілого добирання й опрацювання фахових джерел;
- створювати тексти усного та писемного мовлення відповідно до стилів професійного мовлення;
- з повагою до інших створювати найбільш сприятливу для досягнення професійних цілей, довірливу та безбар’єрну атмосферу спілкування.

Мета курсу – сформувати у студентів засобами української мови лінгвістичну основу для виконання професійної діяльності з урахуванням сучасного комунікативного простору (безпосереднього чи опосередкованого спілкування у всіх формах і жанрах реалізації).

Вивчення мови – складний і тривалий процес, реалізація якого залежить від удосконалення навичок мовця в усіх видах мовленнєвої діяльності, а необхідною складовою набуття лінгвістичних знань є опрацювання відповідних навчально-дидактичних матеріалів, зокрема підручників і посібників. Належний рівень володіння українською мовою – необхідна передумова підготовки доброго наукового тексту, успішної презентації результатів навчальної, наукової діяльності. Усе це з урахуванням специфіки фахової спрямованості навчання студентів філологічного факультету передбачено у програмі згаданої дисципліни (програму для філологів 2020 року розроблено на основі “Типової програми навчальної дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням” для тогочасних вищих навчальних закладів, які здійснювали підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” (2013 р. Укладачі: І. Кочан, З. Мацюк, Н. Станкевич, О. Антонів).

Аспект сприйняття мови як знакової системи та суспільного явища. На лекційних та практичних заняттях важливо сформулювати у слухача цілісне й системне сприйняття мови як засобу комунікації. Саме тому вивчення курсу варто розпочати з розгляду рівнів мови (базою слугують знання зі школи та складений іспит ЗНО), функцій мови, вираження яких спостерігаємо у різностилевих текстах усного й писемного мовлення, зі з’ясування засадничих і наскрізних в контексті усієї дисципліни понять – *національна мова, літературна мова, державна мова, рідна мова, офіційна мова, а також престиж мови*. Важливим мотиваційним чинником у здобутті мовних знань для людини, яка їх передаватиме іншим, є адекватне розуміння й критичне усвідомлення етапів розвитку української мови, подій, що вплинули на мовну ситуацію в сучасній Україні, з’ясування різночасових проявів та наслідків лінгвоциду в контексті історії українського народу. Сприятимуть цьому і запропоновані до перегляду відео, публікації, і творчі завдання. Наприклад, аналіз Словника / реєстру репресованої лексики, серед якої значна частка української термінології, допоможе осмислити причини та наслідки штучного зближення української та російської мов у ХХ ст. і, відповідно, сприятиме виробленню внутрішньої мотивації до формування мовної свідомості, ціннісного сприйняття мови, розуміння потреби у захищеності мови і на рівні окремих мовців, і на рівні держави. У роботі з іноземними студентами часто виникає потреба тлумачення історії української мови в контексті її зав’язків з мовою російською, яку досі стереотипно вважають єдиною мовою міжнародної комунікації на пострадянському просторі. Урешті, розкриття питань мовної політики та мовної ситуації допоможуть у послідовній реалізації та утвердженні статей Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” (16 липня 2019 р.), детальному розгляду якого присвячено відповідні завдання для студентів.

Згаданий аспект спонукає викладача на заняттях спростовувати низку стереотипів, пов’язаних зі сприйняттям мови та її ролі лише як інструменту спілкування, зокрема, у професійній реалізації майбутніх філологів: *для здобуття фаху, для успішної праці мовні знання не є важливими; вчити правила літературної мови треба тим, хто працює в науковій сфері; мова – це лише засіб спілкування; знати мову і думати над формулюваннями треба лише тоді, коли пишемо; правила мови потрібні для писання, а для говоріння – ні, літературна мова – штучна мова письменників (виникла разом з “Енеїдою” І. Котляревського) та багато ін.* (вибірка цитат з розмов-опитувань випускників середніх шкіл – студентів різних напрямів

та спеціалізацій навчання перед вивченням курсу “Українська мова за професійним спрямуванням”).

Розгляд шести основних стилів літературної мови з увиразненням їхніх специфічних рис у текстах усного чи писемного мовлення сприятиме усвідомленню розмаїття й достатності наявних в літературній мові одиниць-засобів для цілевого й успішного їх застосування в різних комунікативних ситуаціях, а також зайвості та недоречності у мовленні позалітературних елементів, спонукатиме студента окреслити власний план удосконалення мовних знань.

Аспект нормативності літературної мови та практичного застосування мовних знань. Важливою складовою дисципліни є вивчення мовних питань в контексті чинних правил сучасної української літературної мови, з паралельним розумінням категорії “змінності мовної норми”. Вияскравити мовленнєві порушення дають змогу комунікативні ознаки культури мовлення, яких наскрізно стосуються всі зазначені у програмі теми.

Прикладний аспект культури професійного мовлення – це дотримання функціонально-стильової специфіки тексту, що дає змогу уникнути мовленнєвих огріхів, збагнути причину їх появи (звертали на це увагу у своїх працях Н. Бабич, Ф. Бацевич, І. Кочан, Л. Мацько, О. Пономарів, А. Сербенська, Є. Чак та ін.). Правильність мови – це дотримання логіки висловлювання і мовних норм на всіх рівнях мови як системи. *Мовна девіація* (помилка) – позначення мовної аномалії, анормативу – відхилення від норми, від істини; погрішність, похибка, недогляд, неточність, обмовка (в усному мовленні), описка (у писемному мовленні); ляпсус (груба помилка, що є результатом необачності, легковажності); мовний недолік; мовленнєвий дефект; **спотворення (Ф. Бацевич) [11 : 163–166]. “Лінгвістика помилок”** (“помилкознавство”, “девіатологія”) – один із сучасних напрямів мовознавчих досліджень, об’єктом якого є т.зв. “науковий жаргон” або “псевдонауковий (наукоподібний) стиль” (за П. Селігеєм). Серед причин такого субстильового утворення дослідники називають заплутаність мислення, труднощі з культурою думки; навмисне цілеспрямоване затемнення смислу; недорозвинуті мовні навички. Недотримання норм літературної мови у відповідних текстах, низька термінологічна культура, надуживання довжелезними реченнями, зайве багатослів’я, невміння узагальнювати, відділяти головне від другорядного, брак ясності – ознаки таких текстів [6 : 41–51]. Актуальність виявлення вмотивованих (незнання правил чи існування в мові ще не кодифікованих нових елементів, наприклад okazіоналізмів) чи невмотивованих порушень мовних норм у різноманітних текстах є беззаперечною, адже мовні девіації негативно впливають на мовну систему загалом, врешті, на популяризацію та суспільне сприйняття української мови.

Комплекс вправ, запропонованих до кожної з тем, дає змогу студентові переконатися у важливості дотримання мовних норм як в усному, так і в писемному мовленні, не лише перевірити власні знання правил, а й визначити свій рівень мовної компетенції (стилістичної, граматичної, лексичної, орфографічної, ортоепічної, пунктуаційної) та культури мовлення.

Засвоїти звучання мови – оволодіти правилами ортоепії та акцентуації. Усне мовлення, на відміну від писемного, не завжди є підготовленим, часто спонтанним, а тому стежити за його чистотою та нормативністю складно. Найбільш поширеними є порушення вимови приголосних звуків, зокрема оглушення дзвінких приголосних

звуків у кінці слова, пом'якшення шиплячих перед наступними голосними звуками та ін. Часто також у потоці мовлення можна почути слова з ненормативним наголосом. Причиною таких порушень є насамперед вплив діалектного мовлення [4]. Філолог-фахівець у процесі професійної підготовки повинен чітко засвоїти норми вимови та наголошення слів. Сприяють цьому вправи, а також творчі завдання, які передбачають аналіз власного мовлення та пошук шляхів його покращення.

Вивчення слова як мовної одиниці, що виконує номінативну та репрезентативну роль у втіленні поняття, думки (на прикладі груп слів за значенням, за походженням, за стилістично-функціональною диференціацією, за частотністю вживання тощо), сприятиме збагаченню власного словника мовців, а водночас допоможе позбутися зайвої багатослівності (плеоназму, тавтології), уникнути вживання позалітературних елементів лексичного рівня мови, спонукатиме використовувати “слово” для коректування поведінки співбесідника. Акцент на специфіці терміної лексики та україномовних відповідниках до слів іншомовного походження заохочуватиме до вдумливого пошуку доречного слова або ж до створення за словотвірними нормами та з урахуванням позамовних чинників сприйняття нової лексеми. Вільне володіння фаховою лексикою для філолога-вчителя, викладача УМІ – запорука набуття мовнокомунікативної компетенції, можливість сформулювати власний методологічний інструментарій для проведення в майбутньому ефективних занять з української мови [9].

Важливу роль у побудові висловлювань відведено граматичним нормам. Знання нормативних аспектів вживання у текстах професійного спрямування самостійних та службових частин мови, а також особливостей синтаксису професійного мовлення – запорука грамотного укладеного тексту усного чи писемного мовлення. Виявленню граматичних анормативів зокрема сприяють вправи на редагування текстів.

Аспект реалізації професійних цілей філолога, зокрема й викладача УМІ, в усній та у писемній сферах мовлення. Філолог-вчитель, викладач – передусім мовна особистість, яка володіє стратегіями мовленнєвої поведінки в безпосередньому та у віртуальному просторі задля створення безбар'єрного спілкування у професійно-педагогічній комунікації. Сприйняття педагогічного спілкування як діалогу, а учителя (викладача) як медіатора-організатора форм професійного спілкування дає змогу виявити значущість усного мовлення в контексті реалізації професійних цілей. Саме тому розгляд і вивчення на лекційному та практичному заняттях “Української мови за професійним спрямуванням” специфіки ораторського стилю, “законів” риторики, правил побудови усного виступу, засобів невербального спілкування є важливим і необхідним етапом на шляху набуття фахової майстерності філолога. Сприяють цьому диференційовані завдання для самостійної роботи: створити есе на тему “Мій мовний портрет” (аналіз вербально-семантичного рівня мовної особистості, особливості лексики (характерні вислови, наявність / відсутність діалектизмів, суржикізмів, сленгізмів та ін.), здійснити за визначеним алгоритмом лінгвориторичний аналіз одного з виступів знаних українців; підготувати лаконічний виступ (доповідь на конференції, фрагмент лекції тощо) відповідно до сформульованих вимог на одну зі запропонованих тем, наприклад: “Перспективи застосування лінгвістичних знань у сучасній Україні”, “Сучасні мовознавчі (літературознавчі або ж фольклористичні) дослідження у Львівському національному університеті імені Івана Франка”, “Мережеве спілкування у професійній сфері: переваги й недоліки”,

“Українська мова як рідна і як іноземна: сприйняття мови у різних середовищах”.

Паритетного розгляду на заняттях набувають і питання культури писемного мовлення – вивчення специфіки текстів наукового та офіційно-ділового стилів з урахуванням жанрових особливостей, логіки й стрункості самого викладу, наведених аргументів, читацьких інтенцій задля належного розуміння й засвоєння інформації. Запропоновані завдання дають змогу студентам збагнути роль читання та писання у здобутті знань, врешті, й самим удосконалити навички та вміння у зазначених видах мовленнєвої діяльності, навчитися створювати тексти, що за усіма критеріями відповідають стилям професійного мовлення [7 : 22-24].

Важливою складовою вияву професіоналізму філолога є його комунікативна поведінка, презентована в мовленнєвому етикеті чи в нетететі (етикеті мережевого спілкування) – уміння створювати й обирати ефективну для спілкування тональність із використанням відповідних формул-висловів, а також із відчуттям відповідальності та поваги до співрозмовника. У дібраних для самоконтролю й перевірки знань вправах студент має змогу зрозуміти важливість мовленнєвого етикету в реалізації передусім комунікативної мети.

Висновки і перспективи дослідження. Філолог-учитель (викладач) української мови як іноземної – фахівець, який володіє педагогічно-психологічними здібностями, навичками, має адекватне сприйняття, чуття мови, якої навчає, вільно володіє цією мовою, вправно застосовує мовні знання в будь-яких комунікативних ситуаціях усної чи писемної сфери діяльності задля досягнення професійних цілей – навчити української мови іноземних студентів. Сприяє формуванню мовнокомунікативної компетенції викладача УМІ розглянута в публікації дисципліна “Українська мова за професійним спрямуванням”. Перспективу дослідження вбачаємо в розробці методів підвищення мовної свідомості студента для впровадження їх у практику навчальної діяльності.

Список використаної літератури

1. Дроздова І. Взаємозв'язок формування мовної особистості студента ВНЗ нефілологічного профілю з розвитком професійного мовлення [Електронний ресурс] / І. Дроздова. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nayk_graz/2015/2/15.pdf
2. Кравець Л. Мовна особистість сучасного українського науково-педагогічного простору [Електронний ресурс] / Л. Кравець. – Режим доступу : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/6953/1/Kravec.pdf>
3. Мацько Л. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. Мацько, Л. Кравець. – Київ : ВЦ “Академія”, 2007. – 360 с.
4. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2011. – 352 с.
5. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України № 2704-VIII, чинний від 16.07.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
6. Селігей П. Науковий жаргон – бар’єр між автором і читачем / П. О. Селігей // Вісник НАН України : щомісячний загальнонауковий та громадсько-політичний журнал. – 2004. – № 6. – С. 41–51.
7. Семенов О. Культура наукової української мови : навч. посіб. / О. Семенов. – Київ : ВЦ “Академія”, 2010. – 213 с.
8. Словник довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авт. за ред.

М. І. Пентиліук – Київ : Ленвіт, 2015. – 320 с.

9. Туркевич О. Становлення терміносистеми методики викладання української мови як іноземної : монографія / О. Туркевич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 220 с.

10. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. / С. Шевчук, І. Клименко. – Київ : Алерта, 2012. – 696 с.

11. Шульга Т. Типові помилки в наукових роботах студентів / Т. Шульга // Культура слова. – 2011. – № 74. – С. 163–166 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Kuls/2011_74/Shulga.pdf (11.07.2016).

12. Щепанська Х. А. Формування мовної свідомості як одне із завдань курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” / Х. Щепанська // Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм : матеріали Всеукр. дистанційної наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Харків, 14–15 квіт. 2016 р.). – Харків : Вид-во НФаУ, 2016. – С. 378–383.

13. Щепанська Х. Мовна особистість студента: вербально-семантичний рівень реалізації / Х. Щепанська // Рідне слово в етнокультурному вимірі : зб. наук. праць. – Дрогобич : Посвіт, 2018. – С. 221–230.

References

1. Drozdova I. Vzaimozv'язok formuvannia movnoi osobystosti studenta VNZ nefilolohichnoho profilu z rozvytkom profesiinoho movlennia [Elektronnyi resurs] / I. Drozdova. – Rezhym dostupu do dokum. : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2015/2/15.pdf

2. Kravets L. Movna osobystist suchasnoho ukrainskoho naukovopedagogichnoho prostoru [Elektronnyi resurs] / L. Kravets. – Dostupno z <http://enquir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/6953/1/Kravec.pdf>

3. Matsko L. Kultura ukrainskoi fakhovoi movy : navch. posib. / L. Matsko, L. Kravets. – Kyiv : VTs “Akademiia”, 2007. – 360 s.

4. Masiuk Z. Ukrainska mova profesiinoho spilkuvannia : navch. posib. / Z. Masiuk, N. Stankevych. – 4-te vyd. – K. : Karavela, 2011. – 352 s.

5. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi : Zakon Ukrainy № 2704-VIII, chynnyi vid 16.07.2019. [Elektronnyi resurs]. – Dostupno z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

6. Selihei P. Naukovyi zharhon – barier mizh avtorom i chytachem / P. O. Selihei // Visnyk NAN Ukrainy : Shchomisiachnyi zahalnonaukovyi ta hromadsko-politychnyi zhurnal. – 06/2004. – № 6. – S. 41–51.

7. Semenoh O. Kultura naukovo ukrainskoi movy : navch. posib. / O. Semenoh. – Kyiv : VTs “Akademiia”, 2010. – 213 s.

8. Slovyk dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky : navch. posib. / Kol. avtoriv za red. M. I. Pentyliuk – Kyiv : Lenvit, 2015. – 320 s.

9. Turkevych O. Stanovlennia terminosystemy metodyky vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi : monohrafiia / O. Turkevych. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2015. – 220 s.

10. Shevchuk S. Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam : navch. posib. / S. Shevchuk, I. Klymenko. – Kyiv : Alerta, 2012. – 696 s.

11. Shulha T. Typovi pomylky v naukovykh robotakh studentiv / T. Shulha // Cultura слова. – 2011. – № 74. – С. 163–166. – Rezhym dostupu : http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Kuls/2011_74/Shulga.pdf (11.07.2016). – Nazva z ekranu.

12. Shchepanska Kh. Formuvannia movnoi svidomosti yak odne iz zavdan kursu “Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)” / Kh. Shchepanska // Humanitarna skladova u svitli suchasnykh osvitnikh paradyhm : materialy vseukrainskoi dystantsiinoi naukovopraktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (14-15 kvitnia 2016 roku, Kharkiv). – Kharkiv : Vyd-vo NFAU, 2016. – S. 378–383.

13. *Shchepanska Kh.* Movna osobystist studenta: verbalno-semantychnyi riven realizatsii / Kh. Shchepanska // *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri* : zb. nauk. prats. – Drohobych : Posvit, 2018. – S. 221–230.

*Стаття надійшла до редакції 21.03.2021
доопрацьована 28.03.2021
прийнята до друку 05.04.2021*

UKRAINIAN LANGUAGE OF THE PROFESSIONAL DIRECTION IN THE FORMATION OF SPEECH-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A PHILOLOGIST-TEACHER OF THE UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Iryna Kmet, Khrystyna Shchepanska, Lesya Duda

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Applied Linguistics
1 Universytetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: Irynkmet@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4079-1156>
e-mail: khrystynashchepanska@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6393-5987>
e-mail: dudalesia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3552-1327>*

Methodological and practical aspects of the professional training of the Ukrainian philologists of Lviv Ivan Franko National University are considered, in particular in the context of the implementation of the discipline of “Ukrainian language of the professional direction”. The main thematic groups of the course issues important for the acquisition of the linguistic and communicative competence of the specialist are singled out and analyzed. In particular, attention is paid to the aspect of perception of language as a sign system and social phenomenon; aspect of the norm of the literary language and practical application of language knowledge; aspect of the realization of the professional goals of a philologist, in particular a teacher of Ukrainian as a foreign language, in oral and written spheres of speech.

The article emphasizes the practical significance of the discipline of “Ukrainian language of the professional direction” in the system of specialist training. Philologist is treated as a linguistic personality whose own communicative behavior can adequately shape or influence the environment of speakers.

“Ukrainian language of the professional direction” as a normative course in the university complex of humanities is designed for students of the Faculty of Philology of the first year of study at Ivan Franko National University of Lviv – helps to develop the right motivation to study of all linguistics disciplines included in the list of the chosen field of study, with a practical understanding of the application of language knowledge; affects the formation of communicative behavior of the specialist in all areas of future implementation of the philologist. The purpose of the course is to form a linguistic basis for the professional activities taking into account the modern communicative space (direct or indirect communication in all forms and genres of implementation) by means of the Ukrainian language.

Philologist-teacher of the Ukrainian as a foreign language is a specialist who has pedagogical and psychological abilities, skills, who has adequate perception, sense of the language he teaches, is fluent in this language, skillfully applies language knowledge in any communicative situations orally or written field of activity in order to achieve professional goals – to teach Ukrainian to foreign students.

Key words: Ukrainian language of the professional direction, speech-communicative competence, language personality, language consciousness, literary language, language norm, speech styles, speech culture.